

ті переваги та недоліки, супроводжуючий аудит, на мій погляд, заслуговує на існування, тому що дозволяє заощаджувати державні кошти, а найголовніше, забезпечувати високу якість бухгалтерського звітування нових аудиторських підходів до вирішення нових проблем, з якими зустрічається Україна на шляху свого розвитку, є надзвичайно важливими.

Література

1. Основи єдиної системи державного фінансового контролю в Україні. — К.: Знання України, 2006.
2. Announcement of audit findings by the National Audit Office of the People's Republic of China // China, National Audit Office/;
3. Tracking audit on government-invested project // Changzhou Audit Bureau/;
4. Сайт Національного Аудиторського офісу Китаю // www.cnao.gov.cn/.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2008 р.

УДК 657.62

Т. В. Ларікова,

здобувач кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В БАНКАХ

В статье рассмотрены теоретические аспекты понятия управленческого учета в банках, исследовано информационное поле для внутренних и внешних пользователей информации для принятия управленческих решений.

The theoretical aspects of concept of administrative account in banks are considered in the article, the informative field for the internal and external users of information for acceptance of administrative decisions is explored.

Ключові слова: банк, управління, інформація, користувачі, управлінський облік, звітність.

Важливою складовою успіху кожного банку є грамотна система управління його фінансовою діяльністю, що передбачає на-
© Т. В. Ларікова, 2008

явність певного набору інструментів управління та достатньо кваліфікованого апарату.

Для різноманітних цілей і різних рівнів управління банком необхідно володіти великим обсягом кількісної і якісної інформації. За своєю природою інформація може бути як фінансовою, так і нефінансовою. Інформація виступає предметом управлінського обліку, а її одержання забезпечується в процесі створення і функціонування інформаційних систем у кожному банку.

В економічній науковій літературі питанням управлінського обліку в банках займаються вчені: Л. Кіндрацька [1], І. Клочков [3], Ю. Юденков [7], Л. Снігурська [5], І. Парасій-Вергуненко [6] та ін. Звичайно, не можна стверджувати, що управлінський облік у банках зовсім не впроваджується в банківську практику, але цілісної системи практично не існує.

Слід сказати, що основними причинами повільного впровадження управлінського обліку в банківську практику є: брак досвіду і знань стосовно техніки визначення витрат та їх розподілу; відсутність у діючих операційних системах необхідних даних для визначення і функціонального розподілу доходів і витрат; відсутність методологічних розробок; слабка зацікавленість керівництва в розробці загальної концепції обліку та контролю витрат; недосконалість податкового законодавства; додаткові витрати на впровадження [6, с. 26].

Найдосконалішою інформаційною системою на сучасному етапі розвитку банків є така система, яка ефективно виконує важливі функції накопичення, опрацювання, передачі інформації великому колу її користувачів.

Йдеться про формування інформації, на основі якої можливо проаналізувати:

- споживчу цінність банківських продуктів;
- загальну якість управління;
- конкурентноздатність банку.

Інформація щодо споживчої цінності банківських продуктів необхідна в процесі управління видами банківської діяльності. На її основі приймаються рішення, спрямовані на вдосконалення банківської діяльності, і, як наслідок, — на зростання прибутку [2, с. 166].

При формуванні цієї інформації акцент робиться на калькулюванні продуктів і послуг, що підвищує точність інформації про витрати при їх здійсненні. Це дає можливість простежити обсяги витрат спочатку за видами діяльності, далі за продуктами, і врешті — за клієнтами, які їх отримують (споживають).

Загальний процес інформаційного відстеження витрат за місяцями їх виникнення складає основу стратегічного управління витратами. Загалом, облік витрат, будучи складовою системи бухгалтерського обліку, забезпечує систематизацію інформації про витрати. Це уможливорює підвищення рівня контролю за витрачанням банківських ресурсів на всіх етапах ведення банківського бізнесу.

Для аналізу загальної якості управління банком у підсистемі управлінського обліку накопичується інформація про ефективність діяльності кожного структурного підрозділу. Це стимулює до підвищення відповідальності керівників підрозділів за досягнення оптимального співвідношення суми отриманих доходів і понесених витрат на здійснення банківської операції.

Інформація включає дані, які добуті із зовнішніх джерел, для конкурентоздатності банку. Вона стосується діяльності банків-конкурентів. На її основі порівнюються показники діяльності даного банку й інших банків. Конкурентна перевага досягається за умови, що банк надає клієнтам послуги такі ж, як і банки-конкуренти, але при цьому рівень витрат повинен бути нижчим.

Напрями використання інформації управлінського обліку набагато ширші, ніж фінансового. Мета управлінського обліку — сформулювати достатній обсяг інформації для задоволення потреб усіх груп користувачів за мінімально допустимих витрат на її отримання [3, с. 27].

Спрямування управлінського обліку — формування інформації для використання всередині банку. На її основі приймаються більшою мірою обґрунтовані рішення, що підвищує ефективність і продуктивність поточних банківських операцій. Доречно зазначити, що інформація фінансового обліку призначена, передусім, для зовнішніх користувачів.

До зовнішніх користувачів звітності відносяться — акціонери, інвестори, клієнти фінансово-кредитної установи, а також Національний банк та інші контролюючі органи держави. До внутрішніх користувачів — члени правління банку, керівники його підрозділів, фахівці служб планування й маркетингу, менеджери з продажу послуг тощо [4, с. 380].

У процесі взаємодії двох підсистем розширюється інформаційна база бухгалтерського обліку і формується відповідна звітність — фінансова і управлінська. Саме цінність системи бухгалтерського обліку в банках визначають безпосередньо користувачі інформації. Іншими словами, поза користувачами інформації облікова система не може бути дієвою, а без користувачів-споживачів інформації обліковий процес втрачає сенс.

У процесі функціонування управлінського обліку в банку формується великообсягова інформація, але її умовно можна згрупувати за трьома складовими банківського бізнесу. Йдеться про інформацію щодо:

- організаційно-управлінської структури банку;
- банківських операцій, продуктів, послуг;
- споживачів продуктів, послуг.

Між зазначеними складовими діють тісні взаємозв'язки. Так, завдяки досконалій організаційній структурі банку досягається висока якість банківських продуктів і послуг, які реалізуються клієнтам.

У підсистемі управлінського обліку забезпечується отримання інформації про:

- ефективність побудови внутрішньої організаційної структури банку;
- прибутковість конкретних банківських операцій, продуктів, послуг;
- прибутковість роботи з окремими клієнтами або групами клієнтів у розрізі окремих банківських продуктів і послуг.

Підсистема управлінського обліку функціонує в межах єдиного інформаційно-аналітичного поля банку (ІАПБ) [1, с. 170]. ІАПБ — це сукупність певним чином організованих інформаційних потоків зі своїм «епіцентром» — фінансово-аналітичною службою банку. Вона отримує інформацію із підрозділів банку (внутрішня інформація) і зовнішнього щодо банку середовища. Отримана інформація:

- опрацьовується;
- систематизується;
- реалізується користувачам у вигляді звітних форм, пояснювальних графіків, схем.

Вимоги до ІАПБ окреслюються чинною системою управління. Основні з них стосуються забезпечення:

- правдивого відображення результатів здійснення банківських операцій у показниках управлінської звітності;
- простоти збору і групування інформації. Для цього необхідно стандартизувати форми подання інформації. Тобто, від кожного підрозділу інформація повинна поступати за типовою формою із визначеною періодичністю.
- виконання контрольної функції через бухгалтерську систему збору інформації.
- залучення всіх підрозділів банку до процесу управління: достатністю капіталу; якістю активів; ліквідністю; прибутковістю діяльності; ризиками, що притаманні банківському бізнесу.

Комплексне виконання завдань ІАПБ забезпечує розуміння кожним підрозділом банку тих процесів, які відбуваються в інших підрозділах. Це досягається завдяки зворотному зв'язку, що є невід'ємною умовою управлінського обліку через надання всім підрозділам періодичних звітів щодо стану справ в інших підрозділах.

ІАПК можна уявити у вигляді дерева, кожен рівень якого має свого користувача. Керівництву необхідна синтезована інформація загального інформаційного «дерева» банку (рис. 1).

Головний принцип побудови інформаційного «дерева» — суцільне і повне проходження інформації за рівнями. Проходячи послідовно кожен рівень, інформація систематизується, агрегується, групується і подається у вигляді, зручному для послідовного аналізу і прийняття рішень.

Працівники підсистеми управлінського обліку здійснюють підтримку всіх рівнів ІАПБ, крім першого, оскільки на цьому рівні синтезується інформація підсистеми фінансового обліку за здійсненими банківськими операціями.

Великий обсяг інформації отримується в межах загальної системи бухгалтерського обліку банку. Але тільки у підсистемі управлінського обліку можливо досягнути потрібної для управління деталізації даних. Передусім це стосується розробки інформації про доходи і витрати, зароблені (понесені) кожним структурним підрозділом банку, зокрема [5].

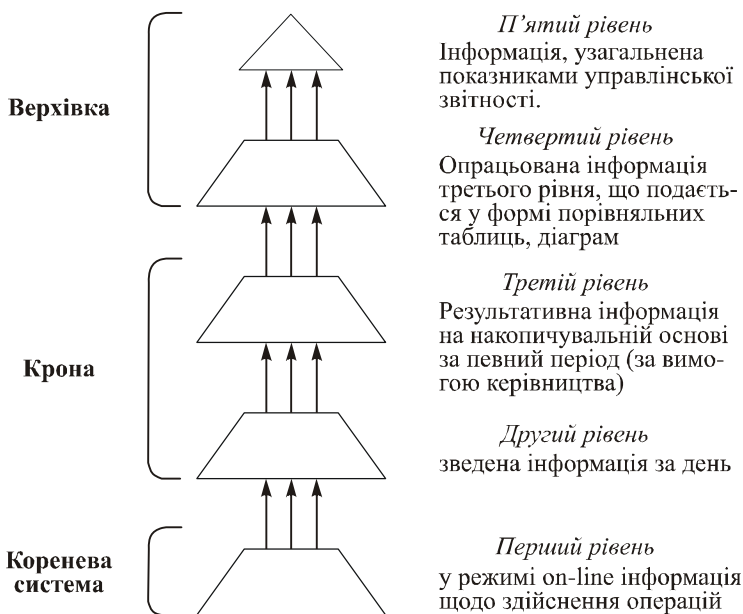

Рис. 1. Інформаційне дерево банку

Загалом, організація управлінського обліку передбачає виділення внутрішньої бухгалтерії, яка веде внутрішні (віртуальні) розрахунки між підрозділами. Це важливо при встановленні ефективності діяльності підрозділів.

Як правило, за кожним окремим підрозділом закріплюється визначений набір банківських продуктів чи послуг, і, досить рідко, — окрема банківська операція. Багато банківських продуктів розпадається на окремі операції, які виконуються різними підрозділами. Така технологія ведення банківського бізнесу ускладнює процедуру накопичення інформації, а узагальнених даних фінансового обліку замало для ґрунтовного аналізу стану справ всередині банку.

Сукупна інформація, зібрана, узагальнена та опрацьована з огляду на специфіку організації управлінського процесу в банку, умотивовує кожне управлінське рішення. Обсяг і структура потрібної інформації залежить від масштабів та складності здійснення банківської діяльності.

Визначення керівництвом банку обсягу і структури потрібної інформації залежить від величини та складності ведення діяльності. Перехід від однієї стадії інформаційно-аналітичного поля

банку до іншої необхідно проводити, орієнтуючись на потреби в управлінській інформації.

На думку вчених, існують такі стадії, які формують управлінську інформацію, а саме:

- 1) внутрішня звітність про відповідальність підрозділів;
 - 2) контроль доходів;
 - 3) прибутковість операцій;
 - 4) прибутковість продукту (на запит);
 - 5) прибутковість банку загалом;
 - 6) аналіз діяльності за бюджетними одиницями;
 - 7) ефективність внутрішніх зв'язків;
 - 8) моделювання діяльності;
 - 9) інтегрована інформація у САБ;
 - 10) інформація за функціями управління;
 - 11) системи вимірювання стратегій (збалансовані показники)
- [1, с. 196].

Якщо предметом управлінського обліку є інформація, то під об'єктами управлінського обліку слід розуміти банківські операції, продукти, послуги, що їх здійснюють (надають) структурні підрозділи.

У процесі накопичення інформації в підсистемі управлінського обліку під банківською операцією розуміють сукупність певних дій конкретного виконавця в межах здійснення своїх прямих функціональних обов'язків. Відповідно, банківська послуга — це комплекс завершених банківських операцій, спрямованих на задоволення конкретних потреб клієнта, а банківський продукт — набір банківських послуг, об'єднаних за типологічною ознакою.

Наприклад, банківською операцією є процедура прийняття грошового чека клієнта до виконання. Факт видачі готівки клієнту з каси банку окреслює банківську послугу. Врешті формується банківський продукт — готівково-касове обслуговування клієнта. Крім зазначеної операції до його формування додається низка інших операцій (списання суми зазначеної у чеку з поточного рахунку клієнта, розрахунок плати за здійснену послугу). Із вищевказаного можна побачити, що процес формування банківського продукту повинен підтверджуватися відповідною інформацією щодо етапів його здійснення.

Отже, створення підсистеми управлінського спрямоване на інформаційне забезпечення процесу прийняття управлінського рішення з метою оптимізації банківських продуктів, управління рентабельністю банку, оцінки діяльності банку і його структурних підрозділів.

Література

1. Кіндрацька Л. М. Бухгалтерський облік у банках : методологія і практика: Монографія. — К.: КНЕУ, 2002. — 286 с.
2. Кіндрацька Л. М. Інформація підсистеми управлінського обліку для прийняття управлінських рішень // Управлінський облік і конкурентоспроможність бізнесу: Тези доповідей на міжнародній науково-практичній конференції 30.10.2006 р. — К.: ФПБАУ, 2006. — 224 с.
3. Клочков И. А., Терехов А. Г. Управленческий учет в коммерческом банке. — М.: ФБК-Пресс, 2002. — 192 с.
4. Коренева О. Н. Управленческая отчетность коммерческого банка // Аудит и фин. анализ. — 2006. — № 4. — С. 379—388.
5. Методичні рекомендації до організації процесу формування управлінської звітності в банках України, затверджені Постановою Правління Національного банку України від 06 вересня 2007 року за № 324.
6. Парасій-Вергуненко І. М. Організація управлінського обліку в банках. Деякі аспекти теорії і практики // Вісник НБУ. — 2004. — № 10 — С. 26—29.
7. Юденков Ю. Управленческий анализ в коммерческом банке. — Интернет: <http://www/bizcom.ru/rus/bt/1996/nr6/12.htm>.

Стаття надійшла до редакції 14.01.2008 р.

УДК 65.012.12.003.1.

Л. А. Лахтіонова,

докторант,

Н. О. Кириченко,

аспірант,

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

ФУНКЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ НА МІКРОРІВНІ

Рассматриваются существующие мнения, выделяются и обосновываются функции современного экономического анализа субъектов хозяйствования (микроуровень).

Existing opinions are considered, functions of modern economic analysis of legal entities are selected and grounded (micro level).

Ключові слова: економічний аналіз, суб'єкти господарювання, оціночна функція, діагностична функція, пошукова функція, контрольна функція, проектно-інформаційна функція.